

# Årbudet

från

## Esfilstuna-Strängnäs Släktforskar Klubb

No 7

1990-01-15

### RAPPORT FRÅN KLUBBTRÄFFARNA

#### Klubbträffen i Strängnäs den 2 november 1989

Vid klubbträffen den 2 november i Strängnäs rådhus hade vi som gästföreläsare förre kommunalborgmästaren i Mariefred Gustav Lundberg, en av de drivande krafterna inom Mariefredsbygdens hembygdsförening och författare eller medförfattare till en rad skrifter om Mariefred. I höst har hembygdsföreningen givit ut en skrift av honom och Evert Wahlberg om "Soldater och båtsmän i Kärnbo och Mariefred", där han svarar för avsnittet om båtsmän. Detta var också ämnet för kvällens trivsamma och fänslande föredrag.

Bakom Mariefreds berömda rådhus finns ett kvarter med namnet Båtsmansberget och till detta leder Båtsmansgränd. Namnen har anknytning till Karl XI:s indelningsverk, som föregicks av det äldre båtsmanshållet och till en del hämtade erfarenheter för detta. Vid turistguidningar i staden framkom intressanta uppgifter och gamla båtsmansstugor utpekades. Verkligheten visade sig dock vara helt annorlunda, som en av Hembygdsföreningens studiecirkelar kom att visa.

Gustav Lundberg har alltid varit intresserad av gamla kartor och utgav 1985 ett häfte med titeln "Gamla kartor och protokoll berättar...." Med utgångspunkt från stadskartorna undersökte han de utpekade båtsmansstugorna närmare och fann att tomtindelningen i Båtsmansbergets norra del var helt annorlunda. Området var till början av 1900-talet icke tomtlagd mark och alltså ett allmänningsområde där fyra stugor inritats.

Städernas båtsmän hade inte rätt till egna stugor som de indelta soldaterna i socknarna. Trots detta har man i Mariefred till för några år sedan talat om att båtsmännen bodde i egna stugor vid Bergsgatan. Studium av mantalslängder från 1690 och husförhörlängder från 1689 ger fog för ett antagande att borgarna i Mariefred senast omkring 1710 hade bostäder att erbjuda båtsmännen i detta allmänningområde. De och deras familjer i de tomtlagda gårdarna i Mariefred återfinns i slutet av längderna. De fyra inriktade stugorna försålles 1832 för avflyttning och i dag finns inga s k båtsmanstugor kvar i Mariefred.

I krigsarkivet och landsarkivet finns intressanta handlingar från den tid då Mariefred hade båtsmän eller skyldighet att ha sådana. Men det finns inte tillnärmelsevis så mycket material om båtsmän som om indelta soldater.

Landets båtsmän var indelade i tre skeppsavdelningar eller regementen som hörde under var sin stationschef i Karlskrona, Stockholm eller Göteborg. Stockholms, Södertäljes, Mariefreds, Strängnäs, Torshälla och Eskilstuna båtsmän tillhörde Stockholms Båtsmans Compani. 1687 var Mariefred indelat i fyra båtsmansrotar d v s borgarna skulle underhålla fyra båtsmän och under vissa förhållanden ytterligare en båtsman per rote, s k fördubblingsbåtsmän.

Båtsmännen fick liksom de indelta soldaterna nya namn, som ibland användes tillsammans med de tidigare. Alla hade de anknytning till naturen eller egenskaper. Namn som förekommit i Mariefred är t ex Roos, Blom, Biörn, Grip, Lärckia eller Friskop, Lille, Mild.

Den som vill veta mera om Mariefreds båtsmän och kan tänkas ha anförader bland dem hänvisas till boken.

Gustav Lundberg berättade också om egna släktforskningar och kvällen blev givande.

Gunborg Nyman

Klubbträffen i Eskilstuna den 30 november 1989

Klubbträffen den 30 november i Eskilstuna stadsarkiv ägnades enligt tradition åt presentation av klubbmedlemmarnas egna erfarenheter, problem och önskemål. Det blev en animerad diskussion.

Önskemål framfördes om flera anbytdagar (se sid 6), problemlösarkvällar samt om en kurs i datorers användning inom släktforskningen. Bror-Erik Ohlsson påpekade att Släktforskarförbundets årsstämma kommande höst skall hållas i Västerås. Staden fyller ju detta år 1000 år. Han förväntade dels att klubben skall låta sig representeras dels av en busslast medlemmar, dels av en utställning. Gunborg Nyman delade ut ett särtryck av en aktuell tablå över kommunsammanslagningarna i Södermanlands län hämtad ur hennes bibliografi: Litteratur om Södermanlands län 1951 - 1980. Tablån är mycket värdefull för de släktforskare, som även studerar andra källor än kyrkböcker. Den är avtryckt på följande sid 4 och 5.

Bror-Erik Ohlsson visade upp aktuell litteratur för släktforskare, varefter han försökte demonstrera ett nyinköpt, ostyrigt datorprogram vid namn Holger. Nog märktes det vid diskussionen att klubbmedlemmarna behöver dryfta sina problem.

Lars i Lycktan

Utdrag ur Gunborg Nymans bibliografi: Litteratur om Södermanlands län 1951 - 1980.

#### KOMMUNSAMMANSLAGNINGAR

Under den tidsperiod bibliografin omfattar har två kommunsammanslagningar ägt rum. En översikt kan vara av värde.

Kommuner före 1952	1952—1970	Från 1971 och 1974
Eskilstuna	Eskilstuna	ESKILSTUNA
Torshälla	Torshälla	
Husby-Rekarne Näshulta	Husby-Rekarne	
Räby-Rekarne Torshälla landskom Tumbo	Hällby	
Barva Hammarby Jäder Kjula Sundby Vallby	Kafjärden	
Gillberga Lista Oja Västermo	Västra Rekarne	
Stenkvista Arla	Arla	
Flen	Flen	FLEN Husby-Oppunda och Vrena till Nyköping
Bettna Blacksta Forssa Husby-Oppunda Vadsbro Vrena	Bettna	
Dunker Lilla Malma Malmköping	Malmköping	
Mellösa	Mellösa	
Helgesta Hyttinge Ardala	Sparreholm 1965 till Flen	
Katrineholm	Katrineholm	KATRINEHOLM Österåker till Vingåker
Björkvik	Björkvik	
Floda	Floda	
Julita Österåker	Julita	
Lerbo Sköldinge	Sköldinge	
Stora Malm Östra Vingåker	Stora Malm	

Kommuner före 1952	1952—1970	Fr om 1971 och 1974	
Nyköping	Nyköping	1974  1974  1974           1974	
Frosa	Trosa		
Björnlunda Gryt Gåsinge-Dillnäs	Daga		
Frustuna Kattnäs	Gnesta		
Bergshammar Kila Lunda Tuna	Jönåker		
Lid Ludgo Ripsa Runtuna Rüby-Rönö Spelvik	Rönö		
Bärbo Halla Nykyrka Stigtomta	Stigtomta		
Svärta Helgona	Svärta		
Tunaberg	Tunaberg		
Bogsta Bälinge Lästringe Sättersta Torsåker Tystberga	Tystberga		
Trosa-Vagnhärad Västerljung	Vagnhärad		
Oxelösund	Oxelösund		OXELÖSUND
Strängnäs	Strängnäs		STRÄNGNÄS Taxinge till Södertälje Stockholms län
Mariefred Kärnbo Taxinge	Mariefred		
Toresund Ytterselö Overselö	Stallarholmen		
Aspö	Tosterö		
Fogdö Helgarö Härad Vansö	Vårfruberga		
Länna Åker	Åker		
Västra Vingåker	Västra Vingåker	VINGÅKER med Österåker	
Hölö Mörkö	Hölö	Till Södertälje Stockholms län	
Ytterenhörna Överenhörna	Enhörna Till Södertälje 1967		

Anbyttardagen i Eskilstuna den 21 september 1989

Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarclubb hade den 21 september 1989 kallat till anbyttardag i Eskilstuna Bibliotek. Vi träffades i Tynnelsö-rummet och vi var 7 st som hade anknytning till Rekarnebygden. Vår medlem Le Roy Billberg från Norsborg var en av dem, och han delade med sig av sitt stora bibliotek av sitt forskande som i stor utsträckning gäller Rekarnebygden. Även vi övriga försökte hjälpa varandra och hittade även gemensamma anor ute i bygderna. Det var en bra träff som kunnat vara ännu bättre om flera släktforskare hade ställt upp och kunnat medverka till ytterligare anbyten.

Lennart Eriksson

Kurs i läsning av gammal stil

Under tiden 17 oktober till 14 november 1989 ordnades i samarbete mellan Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarförening och Studieförbundet i Eskilstuna en kurs i läsning av gammal stil på Stadsarkivet i Eskilstuna med Bror-Erik Ohlsson och Mary Lindkvist som kursledare. Kursen var enligt deltagarna mycket lärorik och vad kan man annat begära med så skickliga ledare. Kursen var 15 timmar och 14 medlemmar deltog i kursen.

## OSTRA MELLANSVERIGE

Den andra samarbetsträffen för släktforskarföreningar i östra Mellansverige (se Anbudet nr 5 sid 9 om den första träffen) hölls på Landsarkivet i Uppsala den 25 november 1989. Landsarkivarie Lars Otto Berg presenterade Landsarkivet. Vid dettas första år 1903 var antalet forskarbesök 16 stycken. Nu är antalet c:a 10.000.

Inte att undra på att nya lokaler för magasin och studier erfordras. Han presenterade därefter förslaget till nya lokaler. Eventuell byggstart 1991 med i bästa fall inflyttning 1993. Berg meddelade också att Landsarkivet kommer att hålla stängt en vecka i januari 1990. Vi orienterades vidare om planer på ändringar av gränserna för arkivdistrikten och regeringens utredning om organisationen för statliga depåer, varifrån förslag väntas i oktober 1990. Därefter följde en rundvandring i magasinet, Johan III kyrka.

Arkivarie Wolter Ehn informerade om Dialekt- och Folkminnesarkivets verksamhet. Han önskade få hjälp med material angående "Släkt- och familjesägnar", "Namnsdagsfirande och namnval", vilka som blev arrendatorer vid universitetet, åt kyrkan osv och vilka som hade rätt att delta i bystämma och sockenstämma.

Ingeborg Klenell och Anders Alinder informerade om Föreningen Släktforskare i Upplands soldatprojekt. De söker bl a hjälp med kontaktpersoner i de södra landskapsdelarna.

Ragnar Boll från Storstockholms genealogiska förening redogjorde för planeringen av ett Mikrokortcenter i Stockholm. Stadsarkivet och kranskommunerna träffas hösten 1990 för vidare planering.

Nästa samarbetsträff äger rum den 24 mars 1990 i Nyköping  
Lars i Lycktan

## LITTERATUR

I föregående nummer av Anbudet refererades Eskilstuna Stadsarkivs 25-årsjubileum. Lagom till jubileet utkom skriften "Möt stadsarkivet i Eskilstuna" författad av arkivets chef, alltför välkänd för att behöva namnges. Med förbigående av den inledande historiken, i och för sig intressant, fästes härmed släktforskares uppmärksamhet på den omfattande förteckningen över arkivbildare, särskilt då:

III Näringslivets arkiv omfattande närmare 322 företag och dyl.

IV:1 Byalags, gårdars och fastigheters arkiv omfattande 54 enheter samt inte minst

IV:3 Släkters och enskilda personers arkiv omfattande 128 personarkiv.

Intresserade hänvisas till Stadsarkivet.

-----

Ytterligare en publikation av den produktive Evert Wahlberg har lämnat tryckeriet. Den bär titeln "Soldatnamn vid det indelta Södermanlands regemente". I förordet skriver författaren bland annat: "Det material jag arbetat med är de data jag sedan 1955 samlat om vårt regementes Indelta Soldater (Karl XI:s Indelningsverk 1682-1901). som i skrivande stund omfattar drygt 18000 individer bosatta i 80 socknar". Författaren genomför en ingående analys av soldatnamnens uppkomst. Han indelar dem i namn med militär anknytning, soldategenskaper, namn ur djurriket och ur växtriket osv. Han kommer in på namnbyten, namn i arv till efterträdare på samma rote, humor och kuriosa, ävenså hur soldatnamn fått ge namn åt lokala platser, gator och vägar. Efter analysen följer en samling sammanställningar och bilagor där namnförekomsten är statistiskt behandlad på ett intresseväckande sätt. Den sista bilagan upptar samtliga 3364 soldatnamn vid Södermanlands regemente i bokstavsordning. Publikationen är av mycket stort värde för släktforskare som vill kontrollera om de ha södermanlandssoldater bland sina anor.

Lars i Lycktan

#### ANBUDETS ADRESS

Lars Henning, Lektorsgatan 14, 645 30 Strängnäs telefon 0152-117 83